

Jaarverslagen KNNV 2019 **t.b.v. Algemene Ledenvergadering 26 maart 2020**

Jaarverslag 2019 secretariaat, inclusief natuurhistorische aspecten

(door Jan Westgeest en Jeannette Teunissen)

De gezamenlijke Nieuwjaarsbijeenkomst van de Leidse afdeling van de KNNV en IVN regio Leiden is op 19 januari 2019 gehouden in het Wellant-college te Oegstgeest en is onder meer opgeluisterd met een zeer boeiende presentatie door Machiel Noordeloos onder de titel "Paddenstoelen, op de grens van twee werelden". De viering luidde wederom een goed samenwerkingsjaar in.

Een groot, nieuw en bijzonder samenwerkingsverband zag in 2019 het licht: de Citizen Science-werkgroep "Ontdek Natuur in jouw Buurt". Aan de oprichting en de activiteiten hiervan hebben Naturalis, IVN regio Leiden en de KNNV-afdeling Leiden en omgeving hun medewerking toegezegd en tot uitvoering gebracht. De werkgroep is in 2019 meteen al voortvarend aan de slag gegaan met het zoveel mogelijk betrekken van burgers bij het wel en wee in de natuur en de bewustwording daarvan.

Het gezamenlijke periodiek 'Bladgroen' kwam drie maal uit, naast de editie van het KNNV-afdelingsblad 'Daucallium+' waarin onderzoeks- en andere meer inhoudelijke artikelen m.b.t. de natuur in en om Leiden staan. Deze bladen worden ook elektronisch naar alle KNNV-afdelingen in de provincie Zuid-Holland en naar het landelijk bureau verzonden.

In 2019 zijn er voorts opnieuw zgn. 'algemene activiteiten' (d.w.z. voor KNNV- én IVN-leden) georganiseerd:

- een spectaculaire presentatie over natuurhistorische aspecten van grotten en karstgebieden door Herman de Swart (na afloop van de Algemene Ledenvergadering van de KNNV-afdeling op 21 maart),
- enkele ronden van planteninventarisaties in het Ommedijkse Bos, een bos dat door IVN regio Leiden al ruim dertig jaar wordt onderhouden
- en op 19 november (tijdens de Ledencontactavond van de KNNV-Leiden) een interessante beeldpresentatie over insecten en de collectie daarvan in Naturalis door Max Caspers (van Naturalis).
- Overigens zijn ook tijdens een aantal activiteiten van de KNNV-werkgroepen af en toe IVN-leden uit de regio verwelkomd.

Een vermeldenswaardige bijzondere activiteit vanuit de vogelwerkgroep van de KNNV-afdeling was de Minicursus Tuinvogeltellingen die door een tweetal werkgroepleden in januari 2019 is verzorgd.

Bestuur KNNV-afdeling Leiden en omgeving

Op 21 maart is Wim Vlasveld, die meer dan twee decennia lang bestuurslid is geweest binnen de afdeling en die zich bovendien bijzonder heeft ingezet op het terrein van natuurbescherming, afgetreden. De afdeling is Wim zeer dankbaar voor zijn vele inspanningen in al die jaren.

Het bestuur bestaat sindsdien uit 6 personen en heeft in 2019 vijf vergaderingen (11-2, 8-4, 9-9, 14-10 en 9-12) gehouden (naast de ALV en de LCA).

De 5 werkgroepen zijn gericht op: vogels, planten, mossen, paddenstoelen en natuurbescherming.

De werkgroepen op het terrein van mossen en paddenstoelen hebben onafhankelijk van elkaar een nieuwe werkwijze ingezet. De Paddenstoelenwerkgroep kreeg ook een nieuwe coördinator, dhr. Leo Jalink. Hij is Hans Adema opgevolgd.

Het bestuur dankt namens de afdeling Hans voor zijn jarenlange inzet voor deze werkgroep. Tijdens door Hans geleide excursies zijn af en toe paddenstoelen ontdekt die zelfs voor heel Nederland volstrekt nieuw waren.

Jaarverslag 2019 Plantenwerkgroep

(door Koen van Zoest)

In 2019 hebben we als plantenwerkgroep veel ondernomen. Met de in totaal 36 activiteiten zijn we gemiddeld drie keer per maand bijeen geweest. Per activiteit waren er gemiddeld 10 deelnemers.

In totaal hebben 62 verschillende personen aan de verschillende PWG-activiteiten meegedaan. Het gemiddeld aantal keer deelname per persoon komt op 5,8 met een spreiding van één keer (door 28 personen) tot 34 keer meedoen (door 1 persoon). De studieavonden zijn met gemiddeld 16 deelnemers goed bezocht; de veldactiviteiten, trokken gemiddeld 8 personen. In 2018 waren die gemiddelden 16, resp. 9,5. De buitenactiviteiten zijn dus iets minder bezocht, mogelijk omdat er in 2019 meer waren georganiseerd, nl. 28 tegen 21 in 2018. Een groep met 8 á 10 personen heeft trouwens voor een veldactiviteit een prettige omvang.

Tot zover het cijfermateriaal, zie verder Tabel. Dan nu kort iets over de inhoud.

Tabel: Activiteiten in 2019 van de Leidse KNNV-Plantenwerkgroep

activiteit	aantal keer	aantal deelnemers	gemiddeld aantal per keer
studieavond	8	9 - 20	16
inventarisatie duinen	5	5 - 9	7
inventarisatie Ommedijksebos	4	4 - 10	8
inventarisatie Ruigekade	3	2 - 12	6
inventarisatie stad	7	4 - 10	7
seizoenwandeling, bomen	4	4 - 15	10
seizoenwandeling, stinsenplanten	2	11 - 15	13
seizoenwandeling, eindejaarsjacht	2	9 - 11	10
overig	1	13	13
totaal	36	2 - 20	10

Binnen

De acht studieavonden vonden plaats in het IJscclubgebouw aan de Oegstgeesterweg, een prettige ruimte waar de KNNV-apparatuur goed kan worden ingezet, met dank aan Jan Westgeest. In de loop van het jaar is - met dank aan Ron Mes - ook een schakeling tussen binoc en beamer in gebruik genomen.

Als onderwerpen kwamen op de studieavonden aan de orde: zuring, digitaal waarnemen en invoeren, terug- en vooruitblik (evaluatie en planning [met vertegenwoordigers van Ons Buiten en IVN-hakhoutbeheer]), invasieve exoten, schijngrassen, waddenplanten, stadsplanten, wilgen en bomen met hun wintertakken.

Buiten

De 28 buitenactiviteiten zijn in enkele thema's te verdelen.

Het jaarlijks monitoren in de duinen deden we ditmaal in de Ganzenhoek bij het Wassenaarseslag (km-hok 84-463). In Daucallium volgt hiervan uitvoerig verslag. Dichter bij huis inventariseerden we het Ommedijksebos (Maaldrift-Wassenaar), dat door een IVN-werkgroep al 30 jaar wordt onderhouden; zie voor meer info elders in dit nummer van Bladgroen. Ook van onze inventarisatie van de Ruigekade volgt later rapportage; deze bijna 1000 jarige kade bij Leiderdorp blijkt een bijzondere plek in de regio. Verder hebben we in de stad naar planten gezocht, o.a. bij de Gooimeerlaan, de Wassenaarseweg en de Lorentzkade. Tweemaal ondersteunde de PWG Koen bij het klassiek strepen in de Stevenshofjepolder (km-hok 90-462); zie verder de komende Daucallium.

Een traditie vormen inmiddels de seizoenwandelingen met speciale aandacht voor bomen; dit jaar in het bos van Huys te Warmond en van Oud-Poelgeest, in arboretum Trompenburg (Rotterdam) en in de Hortus Botanicus. Een extra uitstapje maakten we naar Boskoop waar we op natuurtuin De Veenmol werden rondgeleid. Tot slot deden we

voor het vijfde jaar mee aan de FLORON-eindejaarsplantenjacht, ditmaal in het sciencepark bij Corpus en in de binnenstad rondom de Kaiserstraat. Dit leverde 43 resp. 45 bloeiende plantensoorten op en eindigde beide keren met een warme afsluiting. Duidelijk is dat de Plantenwerkgroep sterk lijkt op een Madeliefje: het hele jaar actief en volop bloeiend. Is je interesse gewekt: je bent van harte welkom een keertje mee te doen.

Jaarverslag 2019 Vogelwerkgroep (door Anke Burgers en Ad den Toom)

De eerste activiteit van dit jaar was een fotopresentatie op 16 januari door Elke van Batenburg over vogels, natuur en cultuur van Madagaskar. De eerste veldexcursie vond plaats op 20 januari naar de Brouwersdam en de polders van Schouwen-Duiveland. Het leverde mooie waarnemingen van o.a. zeekoet, kuifduiker en (heel bijzonder) zwarte zeekoet. In maart deden we in twee groepen het niet vrij toegankelijke deel van de Ganzenhoek aan o.l.v. Ron Ousen en met toestemming van Dunea. Dit was goed voor boomleeuwrik en klapekster. Eind maart hielden we, onder leiding van Theo Bijvoet en Arthur Staal, een excursie door de 's-Gravelandse Buitenplaatsen, waar we konden genieten van appelvink, holenduif en mandarijneend. Begin april trokken we naar het Oostvaardersveld en het Praambos, ten zuiden van de Oostvaardersplassen. Dit stukje Flevoland is nog niet zo goed bekend, maar is zeer zeker de moeite waard. Medio mei deden we een dagexcursie naar Texel. De meest bijzondere waarnemingen van deze dag waren: spotvogel, de kolonie grote sterns, dwergstern, morinelplevier en visarend. Maar de 'gewone' vogels van Texel zoals tapuit, roodborsttapuit, grutto, wulp, tureluur, kluut, veldleeuwrik en scholekster ontbraken natuurlijk niet. Eind mei werd een excursie naar de Eendrachtspolder gehouden, onder leiding van Stan van der Laan. Het hoogtepunt van deze dag was zondermeer de woudaap. Begin juni zijn we naar de Vliegbasis Soesterberg geweest, waar we mochten genieten van de veldleeuweriken. Onder leiding van Marco Witte trokken we in juli naar de Noord-Hollandse duinen voor de nachtzwaluw. Maar voordat we die mochten horen en zien, deden we als extraatje een uitstapje naar de Uitlandse Polder bij Zijpe. Hier kregen we het mysterieuze 'krex, krex' te horen, het geluid van de kwartelkoning, dat menigeen nog nooit in Nederland te horen had gekregen. Half juli maakten we een mooie wandeling door de Korendijkse Slikken, met Gert Huijzers en Bob Wiggers. Meer dan 70 vogelsoorten en een koninginnenpage leverde deze excursie op. In september werd de Crezée- en Sophiapolder, bij Dordrecht, aangedaan. Deze excursie werd geleid door Leo van Pelt i.s.m. Esther de Lange. Het hoogtepunt van deze excursie leverde een schitterende waarneming van de ijsvogel op. Medio oktober maakten we de reis naar de pier van IJmuiden en zagen o.a. kleine jager, parse strandloper, oeverpieper, jan-van-gent en sneeuwgorz. In november werd een excursie gedaan in polder Zeevang, boven Monnickendam. Smienten, goudplevieren en allerlei soorten ganzen kleurden deze dag. Op 27 november organiseerden we onze jaarlijkse lezing waarvoor Martin Mollet, een roofvogelspecialist was uitgenodigd. De belangstelling was overweldigend groot. Eind november werden o.l.v. Stan van der Laan de Amsterdamse Waterleidingduinen bezocht (met als hoogtepunt de klapekster) en medio december zijn we o.l.v. Marco Witte op zoek naar de kleine rietgans naar het Midden-Delfland geweest. Het was een zeer rijk vogeljaar. En de belangstelling voor de activiteiten van de vogelwerkgroep is nog steeds groeiende; we hebben nu 64 leden.

Jaarverslag 2019 Mossenwerkgroep Hollands Duin (door Jeannette Teunissen)

Nadat we in de eerste helft van het jaar de mossenavonden zonder veldwerk als te eenzijdig gingen ervaren, hoewel Jelle van dijk steeds zorgde voor een goede hoeveelheid interessante mossen, besloten we gezamenlijk, net voor het zomerreces, om na de zomer een aantal keren per seizoen veldwerk/excursie te gaan doen, waarbij we

mossen die we nader willen bekijken, meenemen en een week of drie erna bestuderen in het Jan Verwey Natuurcentrum in Noordwijk. Zo bezochten we in september de AWD bij De Zilk en in november het landgoed Huys te Warmont, met de zeer gewaardeerde actieve participatie van Joop Kortselius. In oktober en december hielden we de studieavonden, gerelateerd aan de excursies. Dit gaan we ook in 2020 zo doen. Nieuwe data worden tijdens de studieavonden gepland. Deze data verschijnen op de website.

Jaarverslag 2019 Paddenstoelenwerkgroep

(door Leo Jalink)

Het jaar 2019 is voor de paddenstoelenwerkgroep een overgangsjaar. Begin van de herfst heeft Hans Adema het stokje doorgegeven aan Leo Jalink. Maar omdat Leo's agenda al behoorlijk gevuld was met andere te leiden excursies zijn we deze herfst maar één keer op pad gegaan, naar Endegeest, maar daarover straks meer.

Allereerst wil ik namens iedereen die de afgelopen jaren met de excursies van de paddenstoelenwerkgroep is meegegaan Hans heel erg bedanken voor zijn leuke excursies. Bij vrijwel elke gevonden paddenstoel worden de excursiedeelnemers getrakteerd op een leuke anekdote of interessant weetje. Met Hans op excursie is nooit saai.

Hans is iemand die vooruit denkt, want precies 45 jaar geleden, is hij al begonnen om zijn opvolger in te werken. Dat begon tijdens een paddenstoelenexcursie van Leidse biologiestudenten naar Vogelenzang, oktober 1974. In een middag liet Hans ons bijna 250 soorten paddenstoelen zien, ook toen al ruimschoots aangevuld met anekdotes. Tot die tijd was ik een vrij fanaat vogelaar, maar sindsdien ben ik verslingerd aan de paddenstoelen.

Zoals gezegd zijn we deze herfst één maal op excursie gegaan naar landgoed Endegeest in Oegstgeest. Dit gebied staat bekend om zijn rijke mycoflora. In augustus staat het landgoed vaak al vol met spectaculaire grote boleten en ook wel andere mycorrhiza-paddenstoelen. Wat later in het seizoen verdwijnen de boleten, maar dan blijven er nog genoeg andere soorten over. Dat het gebied zo rijk is aan bijzondere paddenstoelen komt door de bijzondere bodem in combinatie met heel oude eiken en beuken en het tot nu toe goede beheer. Die bodem bestaat uit zand van de oude strandwal met daarin ook wat klei. Die klei die het gebied zo bijzonder maakt, is daar neergelegd door de Rijn die tot de Middeleeuwen af en toe buiten zijn oevers trad en daarbij ook Endegeest overstroomde.

Op 21 september bezochten we het gebied met 12 deelnemers. Vermeldenswaard zijn zeker de zeer grote exemplaren van houtzwammen. We vonden een Dikrandtonderzwam (*Ganoderma adspersum*) van wel 120 cm breed op de stobbe van een afgezaagde beuk, Essenzwammen (*Perenniporia fraxinea*) van wel 90 cm op twee populieren en ook nog enkele Harslakzwammen (*Ganoderma resinaceum*) op eik. De Essenzwam groeit wel vaker op populier, bijzonder was de vondst van Essenzwam op de voet van een eik. Hij werd herkend door Hans Adema, die ook mee was.

Het seizoen van de grote boleten was helaas al weer over. We vonden alleen een heel oud exemplaar van Eekhoortjesbrood (*Boletus edulis*), absoluut niet "edulis" (eetbaar) meer. Wel stonden er twee soorten van de kleinere boleten, de Blozende fluweelboleet (*Xerocomus declivatum*) en de Wijnrode boleet (*Xerocomus ripariellus*). Voor de mycologische fijnproevers stonden er drie soorten vezelkoppen: Sterspoorvezelkop (*Inocybe asterospora*), Witte satijnvezelkop (*I. geophylla*), Stinkvezelkop (*I. grammata*), Lila satijnvezelkop (*I. lilacina*) en Geelbruine spleetvezelkop (*I. rimosa*). Dat fijnproeven moet je niet letterlijk nemen, want sommige vezelkoppen zijn dodelijk giftig.

We vonden in totaal 39 soorten en dankzij het goede weer was het een geslaagde excursie.

In 2020 willen we de paddenstoeleninventarisatie van Endegeest voortzetten en in ieder geval weer vaker op excursie gaan.

Jaarverslag 2019 en jaarplan 2020 van 'Ontdek Natuur in jouw Buurt', de Citizen Science Werkgroep van IVN-KNNV-Naturalis voor de Leidse regio.
(door Ron Mes)

Samenstelling van de werkgroep

Trekkers: Jacqueline Henrot (Naturalis Gastonderzoeker), Ron Mes (KNNV afdeling Leiden Bestuurslid), Maddy van Holland (IVN Leidse regio Vicevoorzitter), Douwe Sikkema

Advies panel: Wietse Roodenburg (IVN Leidse regio Voorzitter), Marco Roos (Naturalis Hoger Onderwijs Coördinator en Onderzoeker Urban Biodiversity), Joop Vlieg (KNNV afdeling Leiden Bestuurslid en IVN Leidse regio Bestuurslid).

Activiteiten van 2019

Op de [website](#) zijn alle activiteiten terug te vinden:

Digitaal waarnemen en herkenningssapps / flora, 14 februari 2019

Workshop bijen leren tellen, 12 april 2019

Oefenen met digitale invoerportalen, 24 april 2019

Veldworkshops 'Oeverplanten', 27 mei 2019

Veldworkshop 'Oeverplanten', 30 juni 2019

Oefenen met digitale invoerportalen, 12 juli 2019

Planten en insecten herkenningssapps en digitaal waarnemen, 2 september 2019

Planten en insecten herkenningssapps, 16 oktober 2019

Citizen Science Bijeenkomst, 19 oktober 2019

Financiën 2019 en 2020

De uitgaven in 2019 beperken zich tot 25 euro voor het registreren van de domeinnaam 'ontdeknatuurleiden.nl' voor 3 jaren. Deze kunnen bij het IVN gedeclareerd worden.

Geen overige inkomsten.

De verwachte uitgaven voor 2020 zijn rondom 75 euro.

Jaarplan voor 2020

Maart Training van Obsidentify begeleiders

Maart 18 Workshop Obsidentify (MEC Leiderdorp)

Maart/April Practicum Obsidentify (Volkstuin Vereniging OnsBuiten)

April Workshop Nationale bijentelling

Mei Bijeenkomst en workshops project Oeverplanten

Juli/Aug Workshop vleermuizen waarnemen

September Workshop tuinspinnentelling